

Meerjarenvisie VMCA 2018-2021

1. De stand van zaken in Almere

De bijdrage van vrijwilligers en mantelzorgers aan Almere is immens groot en zeer divers. Actieve burgers bouwen Almere op en vormen de sociale structuur. Zij zorgen voor onderlinge contacten en verbinding en verrichten een heleboel werk dat anders niet zou gebeuren. Zonder hen leven we in een armoedige en schrale stad.

Vrijwilligerswerk is een effectieve manier om te participeren. Om gewoon mee te doen in de stad of eenzaamheid en sociale uitsluiting tegen te gaan. Het is ook een manier om kennis en talenten te ontwikkelen, een toekomstig werkveld te leren kennen, een opstap naar een betaalde baan, versterking van het CV of juist een zinvolle tijdsbesteding na pensionering. Vrijwilligerswerk dat aansluit bij de motivatie maakt mensen gelukkig.

Mantelzorgers zorgen langdurig en intensief voor iemand uit hun sociale netwerk. Vaak is dat een partner, ouder of kind. Meestal word je mantelzorger door omstandigheden, je kunt en wilt er niet onderuit voor een geliefde te zorgen. Mantelzorgers bieden emotionele steun, doen klussen in en om het huis en halen boodschappen. Steeds vaker helpen mantelzorgers ook met huishoudelijke taken, eten koken en persoonlijke verzorging.

In Almere

Mantelzorg

17% van de volwassen Almeerders is mantelzorger en zorgt langdurig en intensief voor iemand in zijn sociale omgeving. In Almere zijn ruim 25.000 mantelzorgers. 1 op de 10 voelt zich zwaar belast. 44% van de totaal geboden zorg wordt gedaan door mantelzorgers. Dat staat voor 4.300 fulltime banen in Almere.

12% van de kinderen en jongeren tussen 5 en 24 jaar groeit op met een chronisch zieke huisgenoot. Voor Almere betekent dit dat er ongeveer 6.000 jonge mantelzorgers in Almere opgroeien. De VMCA heeft hiervan 9 % in beeld.

Vrijwilligers

Ruim een derde van de volwassenen in Almere deed in 2016 vrijwilligerswerk. Het gemiddelde ligt op 5 uur en 50 minuten per week. De tijd die vrijwilligers besteden aan hun vrijwilligerswerk stijgt licht. 65+-ers en hoger opgeleiden doen het vaakst vrijwilligerswerk. Betrokkenheid en plezier zijn de belangrijkste redenen om vrijwilligerswerk te doen. Ruim driekwart van de Almeerse vrijwilligers ervaart voldoende waardering en ondersteuning bij hun vrijwilligerswerk. Als we de waarde van vrijwilligerswerk uitdrukken in geld, verdienen de 52.500 Almeerse vrijwilligers per jaar ruim € 171 miljoen (bij een uurtarief van € 12,50).

Gezamenlijke thema's

In Almere leeft 1 op de 6 gezinnen in armoede, 11% van de bewoners is laaggeletterd¹ en ruim 40% voelt zich in meer of mindere mate eenzaam². En Almere staat op plaats 6 in de ranglijst van gemeentes met het hoogste aantal jongeren dat in een éénouder gezin leeft. Namelijk 1 op de 5.

Bron: Almere in de peiling 2016

¹ De Greef e.a., Stichting Lezen en Schrijven 2017

² Waar staat je gemeente?, VNG 2017.

De meerwaarde voor de stad en de individuele Almeerders is duidelijk en gaat veel verder dan lokaal vrijwilligers- of mantelzorgbeleid. Vrijwillige inzet en mantelzorg zijn van toegevoegde waarde op vele beleidsterreinen. Er zijn hoge verwachtingen van mantelzorgers, vrijwilligers en actieve burgers. Om vrijwillige inzet en mantelzorg te versterken en te ontwikkelen is een goede lokale ondersteuningsstructuur noodzakelijk.

2. Ontwikkelingen die van invloed zijn

De kanteling van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving heeft de bal bij de burger gelegd. Mensen moeten meer en meer zelf, liefst met hun sociale netwerk, een oplossing zoeken voor hun problemen. Naast overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties is de burger nu een nieuwe partij. We zien allerlei nieuwe, soms losse, organisatievormen ontstaan van mensen die op een bepaald thema een bijdrage leveren aan de maatschappij. Mensen willen graag iets doen, maar niet iedereen wil als vrijwilliger aangesloten zijn bij een organisatie. Social media zijn belangrijk bij het leggen van onderlinge verbindingen. Omdat organisatieverbanden sterk in vorm en hechtheid verschillen, spreken we steeds vaker over vrijwillige inzet, in plaats van vrijwilligerswerk. Vrijwillige inzet omvat alles in de glijdende schaal tussen georganiseerd vrijwilligerswerk en ongeorganiseerde vrijwillige inzet van mensen. De VMCA richt zich op het hele palet van actieve burgers en organisaties.

Lang niet iedereen is zelfredzaam en niet iedereen heeft een sociaal netwerk of het vermogen een sociaal netwerk op te bouwen en te onderhouden. Voor hen is langdurige ondersteuning een voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving.

Het debat over mogelijkheden en grenzen van vrijwillige inzet wordt steeds vaker gevoerd. De tegenprestatie (de verplichting om iets terug te doen voor de maatschappij als iemand een uitkering ontvangt) biedt de mogelijkheid om kennis te maken met vrijwillige inzet en ongeveer 50% blijft als vrijwilliger actief na de verplichte periode van 24 weken. Door de bezuinigingen van de afgelopen jaren en het verdwijnen van betaalde banen, is de discussie over verdringing van betaalde arbeid actueel.

Mensen die hulp en zorg nodig hebben wonen vaker en langer thuis. Dit betekent dat er meer ondersteuning thuis wordt geboden, ook door mantelzorgers en vrijwilligers. Het beroep op vrijwilligers en mantelzorgers groeit, terwijl de beschikbaarheid van hen niet groter wordt. Hierbij moet opgemerkt worden dat in Europa Nederlanders het vaakst vrijwilligerswerk doen (37%)¹.

In Nederland neemt de vergrijzing toe. In Almere is door de bevolkingsopbouw de vergrijzing zelfs groter dan gemiddeld. Hiermee neemt ook het aantal (hoog)bejaarde overbelaste mantelzorgers toe. Mensen worden ouder, wonen langer thuis en zorgen ook vaker voor een eveneens (hoog)bejaarde partner. Doordat mensen later met pensioen gaan, mist het vrijwilligerswerk de groep die we een aantal jaar geleden aanduidden als 'fitte vutters'.

Almere is in Nederland de stad met het grootste aantal (187)verschillende nationaliteiten². Vrijwilligerswerk is een mooie en effectieve manier om de Nederlandse taal en cultuur te leren en te begrijpen. Door vrijwilligerswerk te doen maken mensen sneller onderdeel uit van de samenleving. Mantelzorg is in andere culturen vaak vanzelfsprekend. Toch kennen mantelzorgers met een migratieachtergrond vaak het begrip mantelzorg nog niet en vinden moeilijker de weg naar ondersteuning.

---

¹ Feiten en cijfers vrijwillige inzet, Movisie 2017.

² Sociale Atlas 2013, gemeente Almere.

Waarop ligt de focus van de VMCA?

1. Expertise mantelzorg en vrijwillige Inzet

De VMCA is het lokale expertisecentrum voor mantelzorg en vrijwillige inzet. De VMCA zorgt ervoor dat de expertise op deze gebieden up to date is, en dat maatschappelijke ontwikkelingen vertaald worden naar een sterkere lokale ondersteuningsstructuur voor actieve burgers, vrijwilligers en mantelzorgers.

De VMCA deelt kennis en expertise die ze heeft over vrijwilligerswerk en mantelzorg breed in Almere. De VMCA bevordert de onderlinge samenwerking en netwerkvorming tussen organisaties, actieve burgers en vrijwilligers, mantelzorgers en andere samenwerkingspartners. Met voor al deze groepen duidelijke en toegankelijke informatie. De VMCA doet dit lokaal en waar nodig en mogelijk vanuit de wijken.

De VMCA vindt het belangrijk dat mantelzorgers vitaal blijven en niet overbelast raken. Mantelzorgers verdienen het gezien en gewaardeerd te worden. Waar nodig versterkt en verlicht de VMCA mantelzorgers, met speciale aandacht voor mantelzorgers die niet gemakkelijk de weg naar ondersteuning vinden. Bijvoorbeeld jongeren, mensen met een migratieachtergrond en zwaar belaste mantelzorgers. De ondersteuning van mantelzorgers is gericht op empowerment, vitaliteit, lotgenotencontact en het aanspreken van het sociale netwerk.

De VMCA kan dit alles niet alleen. Het versterken en verlichten van mantelzorgers is de verantwoordelijkheid van alle (zorg)organisaties in Almere. Het Almeerse Mantelzorgplein is de plek waar vraag en aanbod voor mantelzorgers bij elkaar komt. De VMCA rekent niet alleen de individuele mantelzorgers, maar ook organisaties en werkgevers tot haar werkterrein.

De VMCA heeft een belangrijke rol in het versterken van het Almeerse vrijwilligerswerk. De VMCA brengt mensen, op zoek naar een leuke en zinvolle vrijwilligersplek, in contact met organisaties die vrijwilligers zoeken. De VMCA adviseert (vrijwilligers)organisaties, zodat zij gewild, interessant en passend vrijwilligerswerk aanbieden en voldoende vrijwilligers weten te vinden. Vinden is één ding, binden is minstens zo belangrijk. Eenmaal aan de slag is het van belang dat de vrijwilliger zich gezien en gewaardeerd voelt en op de goede plek zit. De VMCA geeft organisaties praktische adviezen over allerhande zaken rond vrijwilligersbeleid. Voor alle Almeerse vrijwilligers is er de Vrijwilligersacademie waar zij terecht kunnen voor workshops, trainingen en cursussen. Zo zijn zij goed voorbereid op hun vrijwilligerswerk en kunnen zij zich ontplooien. De VMCA versterkt de netwerken van vrijwilligers en organisaties. Expertise opdoen en uitwisselen is hierbij een belangrijke doelstelling. We gaan hierbij uit van de behoefte van het lokale vrijwilligersveld.

Voor kwetsbare mensen is vrijwilligerswerk een manier om mee te doen. De VMCA zet zich in voor voldoende vrijwilligersplekken in Almere, bedoeld voor mensen met een grote afstand tot (vrijwilligers)werk. Samen met andere Almeerse organisaties zoeken en creëren we hiervoor mogelijkheden en oplossingen, die zowel recht doen aan de vrijwilliger als aan de organisaties. Begeleiding op de werkplek is hierbij vaak noodzakelijk.

Als expertisecentrum zoekt de VMCA naar antwoorden op maatschappelijk relevante vragen en stimuleert de discussie hierover. Bijvoorbeeld 'Leidt vrijwilligerswerk tot verdringing van betaalde arbeid?' of 'Groeien jonge mantelzorgers wel gezond op?'.

Voor de gemeente Almere is de VMCA een strategische partner. De VMCA denkt mee en levert input bij beleidsontwikkeling en is een betrouwbare partner bij uitvoering van beleid.

2. Verbinden en sociale netwerken

De VMCA verbindt niet alleen vrijwilligers, mantelzorgers en organisaties. De VMCA richt zich ook op het versterken van onderlinge netwerken in de stad en de wijken. Soms is er maar weinig nodig om mensen die elkaar ontmoeten te stimuleren elkaar vaker te zien en te spreken. Vaak vraagt het een meer methodische aanpak om het netwerk van mensen te versterken. Zelfredzaamheid en samenredzaamheid stimuleren, op welke manier dan ook, zowel fysiek als digitaal is verankerd in de werkwijze van de VMCA.

3. Almeerse thema's

In Almere vinden we het belangrijk dat **iedereen mee doet**. In de wijken (o.a. vanuit de wijkteams) is het belangrijk dat mensen elkaar in alle diversiteit ontmoeten, elkaar leren kennen en waarderen. Samen iets doen voor de stad of voor elkaar, zorgt voor nieuwe en sterkere sociale netwerken, zorgt voor verbinding met de eigen wijk en met Almere.

Uit onderzoek van de GGD blijkt dat 12% van de Almeerders ernstig of zeer ernstig eenzaam is. De VMCA gaat de strijd aan met **eenzaamheid**. Door informele netwerken (ook voor mantelzorgers) te versterken, mensen actief te betrekken bij hun wijk, vrijwilligers in te zetten en mensen te stimuleren zelf vrijwilligerswerk te doen.

De VMCA levert haar bijdrage aan het **voorkomen van schulden**. Zowel vanuit de wijkteams, het Expertisecentrum Mantelzorg en het Gilde, als vanuit de huisbezoeken in de Armoede Hotspots informeert de VMCA Almeerders over regelingen, gratis of goedkope activiteiten en fondsen. En helpt zij bij het lezen (en opvolgen) van post en het ordenen van administratie.

De aanpak van **laaggeletterdheid** van Almeerders maakt dat zij gelukkiger zijn, een (betere) baan vinden, zelfstandiger functioneren, gezonder leven en betere opvoeders zijn. Dit levert niet alleen macro-economisch veel op, maar biedt mensen een beter leven en Almere actievere burgers³. De VMCA bestrijdt niet alleen laaggeletterdheid bij mensen met een migratieachtergrond, maar zeker ook bij mensen met Nederlands als moedertaal.

De VMCA maakt zich de komende jaren hard om, samen met maatschappelijke partners en de gemeente Almere, deze thema's aan te pakken. De insteek van de VMCA zal hierbij altijd zijn: preventief, vroeg erbij zijn, gericht op persoonlijke ontwikkeling, participatie, versterking van het netwerk en waar mogelijk met vrijwilligers.

4. Doorontwikkeling van de wijkteams

Er zijn 16 goed functionerende wijkteams in Almere. De bewoners weten de wijkteams te vinden en zijn tevreden over de bejegening en de geboden oplossingen⁴. Eind 2017 geven gebruikers van de Almeerse wijkteams een 9- voor het functioneren van de wijkteams⁵. 34% van de hulpvragen wordt informeel opgelost⁶.

De VMCA ziet de meerwaarde van een integrale aanpak door de gezamenlijke huidige convenantpartners. De expertise van wijkwerkers is aanvullend op elkaar. De kennis en expertise van de VMCA ligt specifiek bij vrijwillige inzet en mantelzorg en het grote netwerk dat de VMCA heeft onder (vrijwilligers)organisaties en binnen de lokale informele zorg. Daarbij heeft de VMCA toegang tot een groot deel van de Almeerse mantelzorgers. De VMCA behartigt de belangen van Almeerse mantelzorgers, zowel bij het toekennen van ondersteuning als bij beleidsontwikkeling. Deze unieke

³ De Greef e.a., Stichting Lezen en Schrijven 2017

⁴ Waar staat je gemeente?, VNG 2017.

⁵ Tuynman en van der Geest, O&S gemeente Almere, 2018

⁶ 4de monitor SD Gemeente Almere, juli 2016.

expertise komt in de wijkteams het meest tot zijn recht daar waar eenvoudige, informele oplossingen mogelijk en effectief zijn.

De VMCA vindt dat goed werkgeverschap voor alle wijkwerkers gewaarborgd moet zijn. Hiermee bedoelen we voldoende capaciteit in de wijkteams, heldere aansturing en voldoende creatieve ruimte voor de professionals om te doen wat nodig is.

De gezamenlijke convenantpartners van de wijkteams hebben hun toekomstvisie als volgt verwoord.

De kracht en meerwaarde van de wijkteams ligt bij: het vroegtijdig signaleren van vraagstukken; vraagverheldering; het versterken van de zelfredzaamheid/burgerkracht; het ondersteunen van mantelzorgers; het inzetten van vrijwilligers; het schakelen met het 'voorveld' en het inzetten (en evt. zelf ontwikkelen) van lichte, algemene ondersteuning. De wijkteams zitten in de haarvaten van de stad en hun aanwezigheid en herkenbaarheid leidt ertoe dat zij benaderbaar zijn en inwoners zelf proactief kunnen benaderen. De wijkwerkers zijn als geen ander in de positie om mensen die uit zichzelf geen hulp zoeken te benaderen. Waakvlamcontacten met kwetsbare inwoners vinden bij voorkeur vanuit de wijkteams plaats. (De wijkteams moeten dan wel voldoende ruimte hebben om deze taken op te kunnen pakken; de druk om méér te bieden dan de wijkteams aankunnen is nu al pijnlijk actueel.)

Voor vragen die qua zwaarte of complexiteit uitstijgen boven wat de wijkteams kunnen bieden, zijn er op stadsdeelniveau professionals beschikbaar, waar de wijkteams intensief mee samenwerken. Op stadsdeelniveau worden (samenhangende) vraagstukken op het gebied van schulden/armoede, inkomensvragen, jeugdproblematiek, verslaving en GGZ-begeleiding effectief opgepakt. Op iedere drie of vier wijkteams is een dergelijk samenwerkingsverband van professionals uit verschillende kennisvelden actief. Het ligt in de rede om de expertteams hier een verbindende rol in te geven.

Stadsdelen en wijken verschillen van samenstelling en problematiek (die in de tijd kan veranderen). Hier zal - meer dan nu - rekening mee moeten worden gehouden om te komen tot een optimaal effectieve inzet van mensen en middelen.

5. De VMCA als professionele organisatie

Om optimaal in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe vraagstukken, is het belangrijk dat de VMCA een flexibele en effectieve organisatie is. We zoeken hierbij naar werkbare en eenvoudige mogelijkheden om effecten te meten.

Natuurlijk is ook kwaliteit een doorlopend aandachtspunt voor de VMCA. Wat vinden de klanten, vrijwilligers en mantelzorgers van de VMCA? We toetsen dit met o.a.: rondetafelgesprekken, schriftelijke effect- en tevredenheidsmetingen en door snel in gesprek te gaan met ontevreden klanten en serieus te kijken wat we van hen kunnen leren.

Voor medewerkers is de VMCA een goede werkgever. We bieden een omgeving voor vitale en creatieve werknemers met zeggenschap over eigen werk, die zichzelf ontwikkelen.

Medewerkerstevredenheid is hier een belangrijke graadmeter voor input en bijsturing van het personeelsbeleid.

De VMCA is voor 95% afhankelijk van de gemeente Almere voor haar financiering. Daarom is de VMCA altijd op zoek naar donaties van fondsen, sponsoring in geld, goederen of diensten, prijzengeld of andere alternatieve financieringsbronnen.

Vanuit welke waarden gaat de VMCA te werk?

De VMCA werkt vanuit een aantal kernwaarden.

1. Gastvrij met persoonlijke aandacht

Alle Almeerders kunnen bij de VMCA terecht. Mensen die iets willen bieden en mensen die iets nodig hebben of een combinatie van beide. Een indicatie is niet nodig. We combineren persoonlijke aandacht met service en we spelen zonder vooroordelen in op de persoonlijke behoeften van de Almeerders. Oplossingen zijn gericht op de eigen ontwikkeling van mensen en waar die ontwikkeling staakt helpen we hen. De VMCA streeft ernaar zowel bij vrijwilligers, mantelzorgers, hulpvragers en medewerkers een afspiegeling van Almere te zijn.

2. Enthousiast en betrokken

De VMCA draagt het belang van vrijwilligers en mantelzorgers in de stad uit. Vrijwilligers laten het leven van de beste kant zien: ze doen iets op vrijwillige basis, iets dat zij leuk vinden en waar zij goed in zijn. Mantelzorgers zijn experts in hun specifieke zorg voor iemand die hun lief is. Hun motivatie is specifiek en ligt dicht bij hun hart. Vrijwilligers en mantelzorgers maken Almere een betere stad. Vanuit de VMCA dragen we dit enthousiasme en onze betrokkenheid aan de Almeerders uit.

3. Vanuit unieke expertise samen met partners

De afgelopen 30 jaar bouwde de VMCA unieke expertise op over vrijwillige inzet en mantelzorg in een jong en snel groeiend Almere. Er zijn hierdoor veel nieuwe vrijwilligersactiviteiten opgebouwd, is er de Vrijwilligersacademie die staat en zijn het Expertisecentrum Vrijwillige Inzet, het Expertisecentrum Mantelzorg en het Mantelzorgplein gestart. Een unieke en bijzondere prestatie. Maar samen bereiken we nog meer. Daarom investeert de VMCA graag in samenwerking. Door kennis, ervaring en expertise van verschillende partners aan elkaar te verbinden, doet iedereen waarin hij goed is, versterken we elkaar en vinden we effectievere oplossingen. Met elkaar resultaten boeken vraagt niet altijd om een formele samenwerkingsstructuur. De VMCA wil juist flexibel, waar en wanneer nodig, samen optrekken. Zo faciliteren en versterken we lokale netwerken.